

RZECZYWISTOŚĆ HYBRYDALNA

PERSPEKTYWA
WYCHOWAWCZA

REDAKCJA
SYLWIA
JASKUŁA

RZECZYWISTOŚĆ HYBRYDALNA

RZECZYWISTOŚĆ HYBRYDALNA

PERSPEKTYWA WYCHOWAWCZA

POD REDAKCJĄ
SYLWII JASKUŁY

Kraków 2023

Sylvia Jaskuła
Akademia Łomżyńska
📧 <https://orcid.org/0000-0003-2033-5097>
✉ sjaskula@al.edu.pl

© Copyright by individual authors, 2023

Recenzja
dr hab. Marek Rembierz, prof. UŚ

Opracowanie redakcyjne
Dorota Ilnicka

Projekt okładki
Marta Jaszczuk

ISBN 978-83-8138-961-7 (druk)
ISBN 978-83-8138-962-4 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788381389624>

Publikacja sfinansowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach programu: Społeczna odpowiedzialność nauki. Projekt: Wychowanie w świecie wirtualnym, umowa nr SONP/SP/512696/2021

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

ROZDZIAŁ I. ZNACZĄCE KOMPONENTY WYCHOWANIA W RZECZYWISTOŚCI HYBRYDALNEJ

Anna Matuchniak-Mystkowska , Wychowanie historyczne, wychowanie patriotyczne. Muzeum realne i wirtualne – na przykładzie Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu/Łambinowicach	15
Maria Groenwald , Zaufanie w relacjach uczniów i nauczycieli w rzeczywistości hybrydalnej	45
Anna Walulik , Towarzystwo wychowawcze wobec wirtualnego świata	61

ROZDZIAŁ II. SZTUCZNA INTELIGENCJA A WYCHOWYWANIE W RZECZYWISTOŚCI HYBRYDALNEJ

Leszek Korporowicz , W poszukiwaniu sztucznego człowieczeństwa	79
Sylwia Jaskuła , Sztuczna inteligencja w procesach kształcenia i wychowania	95

Tadeusz Kowalewski, Znaczenie kultury cyfrowej w wychowaniu w rzeczywistości hybrydalnej 113

ROZDZIAŁ III. WYZWANIA
WSPÓŁCZESNEGO PROCESU WYCHOWAWCZEGO

Anna Brosch, Prawo do bycia zapomnianym w kontekście kreowania wizerunku dzieci w mediach społecznych 129

Łukasz Buksa OFM, Uzależnienie od Internetu i fonoholizm wśród adolescentów..... 143

Joanna Truszkowska, Determinanty realizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej – wybrane aspekty 175

ROZDZIAŁ IV. WSPÓŁCZESNA RZECZYWISTOŚĆ WYCHOWAWCZA

Małgorzata Bandach, Świat wirtualny w rzeczywistości wychowawczej dziecka w wieku przedszkolnym..... 201

Olga Modzelewska, Ewa Chłudzińska, Wychowanie na odległość. Doświadczenia i refleksje nauczycieli po „pierwszym szoku” zdalnego nauczania w pandemii COVID-19 221

Joanna Wysmułek, Technologie w kształceniu i wychowaniu 239

Jacek Szymański, Hybrydowość, hybrydalność, hybrydyczność sztuk pięknych w poszerzaniu horyzontów kulturowych 259

Indeks nazwisk..... 279

PRAWO DO BYCIA ZAPOMNIANYM W KONTEKŚCIE KREOWANIA WIZERUNKU DZIECI W MEDIACH SPOŁECZNYCH

Anna Brosch
Uniwersytet Śląski w Katowicach

WPROWADZENIE

Serwisy społecznościowe, takie jak Facebook, Instagram, Twitter czy YouTube, zapewniają rodzicom możliwość natychmiastowego podzielenia się informacjami o swoich dzieciach z rodziną bliższą i dalszą oraz znajomymi (i nieznajomymi) na całym świecie. Podczas gdy większość rodziców wybiera raczej neutralne treści dotyczące dzieci, jak zdjęcia urodzinowe czy zabawne anegdoty, którymi dzielą się z wybraną grupą odbiorców, pewne grono rodziców świadomie i z premedytacją wykorzystuje swoje dzieci (społecznie i finansowo), ujawniając informacje (często bardzo intymne) niewidzialnej publiczności.

Warto podkreślić, że konta w mediach społecznych poświęcone dzieciom, na których rodzice publikują zdjęcia, filmy i wpisy, odnoszą zadziwiające sukcesy pod względem liczby obserwujących lub subskrybentów. Obecnie bardzo popularnym kanałem jest YouTube, gdzie rodziny systematycznie publikują vlogi dokumentujące ich życie, od przejażdżek rowerowych, poprzez strzyżenie włosów, aż po narodziny dziecka. Przykładem jest rodzinny vlog „Kiki Świat”, gdzie można

obejrzyć przede wszystkim relacje z licznych podróży, ale również prezentację codziennego życia, dzięki czemu kanał zgromadził 520 tys. subskrybentów¹. „Rodzina na polu” skupia się natomiast na pokazaniu trudów i blasków życia na wsi, czym zainteresowała 57,3 tys. subskrybentów². Z jednej strony trzeba przyznać, że wspomniane vlogi są interesujące i widać, że twórcy mieli pomysł na zaprezentowanie swojej rodziny. Z drugiej jednak strony dzieci w nich występujące otrzymują cyfrowy ślad, umożliwiający śledzenie ich aktywności cyfrowej, co może stanowić poważne zagrożenie dla ich prywatności³. Popularne konta w mediach społecznych stają się również inspiracją dla niezliczonej rzeszy rodziców, którzy również chcieliby zaistnieć w sieci. Prowadzenie ich wiąże się bowiem z określonymi profitami finansowymi i to jest obecnie główny czynnik aktywności rodziców w sieci. Osiągnięcie określonych parametrów, jak liczba wyświetleń czy interakcja internautów (np. subskrypcja), umożliwi uzyskiwanie przychodów z reklam, ze współpracy z firmami, dotacji czy sprzedaży własnych produktów (gadżetów). Nie każdy jednak rodzic będący użytkownikiem mediów społecznych ma pomysł czy umiejętności, by zaistnieć w sieci, choć bardzo by sobie tego życzył. Z tego powodu wiele dzieci nie jest bohaterami np. vlogów, a staje się ofiarami bezrefleksyjnego udostępniania intymnych, a często ośmieszających szczegółów z życia, poczynionego przez ich własnych rodziców.

KREOWANIE WIZERUNKU DZIECI W MEDIACH SPOŁECZNYCH – SHARENTING

Omawiane powyżej zachowanie rodziców jest określane mianem „sharenting”, stanowiącym kontaminację dwóch angielskich słów – *share* (dzielić się) oraz *parenting* (rodzicielstwo), i określa rodziców

¹ Zob. Kiki Świat, YouTube, <https://www.youtube.com/@KiKiSwiat>.

² Zob. Rodzina na polu, YouTube, <https://www.youtube.com/@rodzinaanapolu/videos>.

³ G.S. O’Keeffe, K. Clarke-Pearson, *The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families*, „Pediatrics” 2011, Vol. 127, No. 4, s. 802.

udostępniających w Internecie prywatne treści z życia ich dzieci, takie jak wydarzenia, zdjęcia i filmy⁴. Z uwagi na to, iż anglojęzyczne określenie tego zjawiska przyjęło się na całym świecie i jest używane przez znawców problemu, nie będą podejmowała prób stworzenia jego polskiego odpowiednika.

Pierwsze doniesienia o niepokojących zachowaniach rodziców pojawiły się w 2012 roku na łamach „Wall Street Journal” w artykule *The Facebook-Free Baby* autorstwa Stevena Leckarta, który wówczas określił je mianem *oversharenting*, oznaczającym „tendencję rodziców do udostępniania ogromu informacji i zdjęć swoich dzieci w Internecie”⁵. Od tego czasu zjawisko to znajduje coraz większe zainteresowanie wśród badaczy na całym świecie, choć wiedza na ten temat wciąż jest niepełna, stąd wymaga uzupełnienia.

Wiktoria Grabalska i Rafał Wielki wskazali następujące typy sharentingu:

- *oversharenting* – nadmierne (ekstremalne) dzielenie się w Internecie treściami dotyczącymi dzieci;
- *parental trolling* – kompromitowanie lub ośmieszanie dzieci w Internecie;
- *commercial sharenting* – czerpanie zysków z reklam produktów z wykorzystaniem wizerunku dziecka;
- *prenatal sharenting* – udostępnianie zdjęć ultrasonograficznych przez ciężarną kobietę;
- *family sharenting* – udostępnianie zdjęć dziecka w towarzystwie bliższej lub dalszej rodziny⁶.

Należy jednak podkreślić, że nie każde udostępnianie informacji o dziecku w sieci kwalifikuje się jako sharenting. Jak słusznie bowiem zauważyła Phoebe Maltz Bovy, aby mówić o sharentingu, muszą być

⁴ S.B. Steinberg, *Sharenting: Children’s Privacy in the Age of Social Media*, „Emory Law Journal” 2017, Vol. 66, No. 4, s. 842.

⁵ Zob. S. Leckart, *The Facebook-Free Baby*, The Wall Street Journal, 12.05.2012, <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577392041180138910> (10.03.2023), tłum. własne.

⁶ W. Grabalska, R. Wielki, *Czy dzieci powinny trafiać do sieci? Prawne i kryminologiczne aspekty zjawiska sharentingu*, „Prawo w Działaniu. Sprawy Karne” 2022, nr 49, s. 55-57.

spełnione dwa kryteria – obecność masowej publiczności i możliwość identyfikacji dziecka⁷. W rzeczy samej sharenting nie odnosi się do komunikacji między członkami rodziny lub przyjaciółmi, nawet jeśli rodzice dzielą się z nimi ogromem informacji lub dużą liczbą zdjęć związanych z ich dziećmi, a grono odbiorców jest zamknięte. Nie dotyczy również anonimowego udostępniania treści, uniemożliwiającego identyfikację dziecka.

Dyskutując o sharentingu, należy wziąć jednak pod uwagę jeszcze jeden istotny czynnik – możliwe zagrożenie dla dzieci. Jednym z nich może być cyfrowe porwanie, gdy informacje o dziecku (głównie zdjęcia) zostaną skopiowane do nowo utworzonego profilu w mediach społecznościowych i dziecko rozpoczyna nowe „życie” w sieci z nową cyfrową tożsamością⁸. Innym zagrożeniem jest cyfrowa pedofilia⁹, która może obejmować nadużycia seksualne bez kontaktu fizycznego, ale w postaci otrzymywania niechcianych nagich zdjęć lub słownej przemocy seksualnej¹⁰. Stąd ofiary sharentingu mogą mieć zakłócony rozwój poczucia tożsamości i autonomii¹¹, mogą spotkać się z zastraszaniem ze strony rówieśników i dorosłych (zarówno *online*, jak i *offline*), a nawet z potencjalną możliwością odrzucenia kandydatury na studia czy podczas aplikowania do pracy w latach późniejszych¹². Choć tak ekstremalne przypadki nie występują bardzo często, to jednak mają

⁷ P. Maltz Bovy, *The Ethical Implications of Parents Writing about Their Kids*, The Atlantic, 15.01.2013, <http://www.theatlantic.com/sexes/archive/2013/01/the-ethical-implications-of-parents-writing-about-their-kids/267170/> (4.03.2023).

⁸ J. O’Neill, *The Disturbing Facebook Trend of Stolen Kids Photos*, Yahoo Parenting, 3.03.2015, <https://www.yahoo.com/parenting/mom-my-son-was-digitally-kid-napped-what-112545291567.html> (6.02.2022).

⁹ Zob. K.F. Durkin, C.D. Bryant, *Propagandizing Pederasty: A Thematic Analysis of Online Exculpatory Accounts of Unrepentant Pedophiles*, „Deviant Behavior” 1999, Vol. 20, No. 2, s. 103-127; P. Jenkins, *Beyond Tolerance: Child Pornography on the Internet*, New York University Press, New York, NY 2001.

¹⁰ A. Szpakowska, *Przemoc seksualna wobec dzieci w cyberprzestrzeni*, „Parezia” 2019, nr 2, s. 71-72.

¹¹ B. Shmueli, A. Blecher-Prigat, *Privacy for Children*, „Columbia Human Rights Law Review” 2011, No. 42, s. 759-795.

¹² B.E. Keith, S. Steinberg, *Parental Sharing on the Internet: Child Privacy in the Age of Social Media and the Pediatrician’s Role*, „JAMA Pediatrics”, Vol. 171, No. 5, s. 413-414.

miejsce. Nie ma natomiast wątpliwości, że rodzice w ten sposób naruszają prawo swoich dzieci do prywatności, co w konsekwencji może narazić je na niebezpieczeństwo teraz, jak i w przyszłości¹³. Biorąc powyższe pod uwagę, pojęcie sharentingu należy zdefiniować jako: „Upublicznianie przez rodziców wielu szczegółowych informacji o ich dzieciach w postaci zdjęć, filmów i postów w mediach społecznych, które naruszają prywatność dzieci”¹⁴.

PRAWO DO BYCIA ZAPOMNIANYM

Ramy prawa do bycia zapomnianym przejęte z przełomowego orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie: obywatel Hiszpanii Mario Costeja González przeciwko Google Spain i Google Inc.¹⁵, a następnie skodyfikowane w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych jako prawo do usunięcia danych¹⁶, mogłyby być, jak zauważył Giancarlo Fossio, skutecznym środkiem równoważenia tych konkurujących ze sobą interesów. Wówczas, zdaniem autora, rodzice nadal mieliby możliwość ujawnienia informacji o swoich dzieciach i życiu rodzinnym na portalach społecznościowych, a dzieci

¹³ A. Brosch, *When the Child is Born into the Internet: Sharenting as a Growing Trend among Parents on Facebook*, „The New Educational Review” 2016, Vol. 43, No. 1, s. 225-236.

¹⁴ Eadem, *Sharenting – Why Do Parents Violate Their Children’s Privacy?*, „The New Educational Review” 2018, Vol. 54, No. 4, s. 78, tłum. własne.

¹⁵ Case C-131/12, *Google Spain v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)*, 2014 E.C.R. 317. Wyrok zapadł w sprawie skargi, jaką Hiszpan Mario Costeja González złożył na działania właściciela najpopularniejszej wyszukiwarki świata – Google. Na stronach była możliwość znalezienia ogłoszenia o licytacji nieruchomości, związanej z niespłaconymi przez powoda należnościami na rzecz zakładu zabezpieczeń społecznych. González argumentował, że sprawa zajęcia nieruchomości została rozwiązana już wiele lat temu i obecnie informacja o niej nie ma żadnego znaczenia.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz.Urz. UE 2016, L 119/1.

miałyby możliwość zażądania od wyszukiwarek usunięcia linków do określonych stron podczas wyszukiwania danych dziecka¹⁷.

Szczegółowa analiza pokazuje jednak, że określenie „prawo do bycia zapomnianym” jest pojęciem zwodniczym, gdyż w istocie powinno być rozumiane jako „prawo do usunięcia danych osobowych”¹⁸ lub „prawo do usunięcia określonych danych z wyszukiwań internetowych”¹⁹ lub „usunięcia danych z wyników wyszukiwania”²⁰. Innymi słowy, na uzasadnione żądanie osoby właściciel wyszukiwarki Google powinien wykasować link prowadzący do zamieszczonych o tej osobie informacji. Pojawia się tutaj kwestia sposobu realizacji prawa do bycia zapomnianym, ponieważ Google świadczy usługi w różnych krajach i na różnych domenach. Wpisanie tego samego hasła w wyszukiwarce niemieckiej czy amerykańskiej przyniesie inne wyniki niż w wyszukiwarce polskiej. Zdaniem generalnego inspektora ochrony danych osobowych tylko usunięcie linków ze wszystkich wersji wyszukiwarek na całym świecie oznacza rzeczywistą realizację prawa do bycia zapomnianym²¹. Pytanie tylko na ile – i czy w ogóle – jest to możliwe, ponieważ w trakcie zamieszczania informacji w sieci w zasadzie traci się nad nimi kontrolę. Jest to szczególnie istotne w przypadku dzieci, które przy tym nie mają prawnych możliwości, by skorzystać z prawa do bycia zapomnianym.

Od tego czasu debata na temat prawa do bycia zapomnianym nie słabnie²², m.in. dlatego, że od maja 2018 r. weszło w życie tzw. Ge-

¹⁷ G.F. Frosio, *The Right to Be Forgotten: Much Ado About Nothing*, „Colorado Technology Law Journal” 2017, Vol. 15, No. 2, s. 326-327.

¹⁸ A. Bunn, *The Curious Case of the Right to Be Forgotten*, „Computer Law and Security Review” 2015, Vol. 31, No. 3, s. 346.

¹⁹ G. Brock, *How ‘Right to Be Forgotten’ Puts Privacy and Free Speech on a Collision Course*, *The Conversation*, 18.11.2016, <https://theconversation.com/how-right-to-be-forgotten-puts-privacy-and-free-speech-on-a-collision-course-68997> (6.02.2022).

²⁰ M. Douglas, *Google Expands the ‘Right to Be Forgotten’, but Australia Doesn’t Need It*, *The Conversation*, 7.03.2016, <https://theconversation.com/google-expands-the-right-to-be-forgotten-but-australia-doesnt-need-it-54887> (6.02.2022).

²¹ S. Wikariak, *Prawo do bycia zapomnianym: Linki powinny zniknąć z wszystkich wyników wyszukiwania*, *Dziennik Gazeta Prawna*, 3.01.2018, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1095252.prawo-do-bycia-zapomnianym-internet-google.html> (7.01.2023).

²² Zob. M. Douglas, *Questioning the Right to Be forgotten*, „Alternative Law Journal” 2015, Vol. 40, No. 2, s. 109-112; R.C. Post, *Data Privacy and Dignitary Privacy*:

neral Data Protection Regulation (GDPR), które obowiązuje w całej Unii Europejskiej, a w Polsce znane jest jako RODO²³. Dzięki temu rozporządzeniu polskie dzieci (potencjalnie) mogą korzystać z przepisów RODO, które obejmują prawo do usunięcia danych (art. 17), choć nie dotyczy to wszystkich dzieci. Jak mówi bowiem art. 8: „Jeżeli dziecko nie ukończyło 16 lat, takie przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy zgodę wyraziła lub zaaprobowala ją osoba sprawująca władzę rodzicielską lub opiekę nad dzieckiem oraz wyłącznie w zakresie wyrażonej zgody”²⁴. Stąd prawo do bycia zapomnianym stoi w konflikcie z aktywnością rodziców w mediach społecznych wyrażającą się upublicznianiem wizerunku dziecka bez jego zgody, co z kolei koliduje z prawem rodziców do decydowania i dzielenia się informacjami o sobie i swojej rodzinie, w tym dzieciach.

Jednakże rodzice swoimi działaniami naruszają art. 95 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który m.in. w § 1 mówi, że „władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców [...] do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw”²⁵. Prawo do zapomnienia wiąże się ściśle z prawem do prywatności, które stanowi dobro osobiste w rozumieniu art. 23 Kodeksu cywilnego²⁶. Ponadto jest jednym z podstawowych praw opisanych w Europejskiej konwencji praw człowieka²⁷. Istotnym dokumentem chroniącym prawa dziecka jest Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r., a w szczególności art. 16 ust. 1 stanowiący, że: „Żadne dziecko nie będzie podlegało

Google Spain, the Right to Be Forgotten, and the Construction of the Public Sphere, „Duke Law Journal” 2017-2018, No. 67, s. 981-1072; A. Demczuk, „Prawo do bycia zapomnianym” jako szczególne prawo jednostki do kontroli informacji o sobie w społeczeństwie informacyjnym w kontekście RODO, „Zarządzanie i Finanse” 2018, t. 16, nr 4, cz. 2, s. 92-100.

²³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679..., s. 1.

²⁴ Ibidem, art. 8, pkt 1.

²⁵ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 2020, poz. 1359; Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2022, poz. 2140.

²⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 2020, poz. 1740 ze zm.

²⁷ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.

arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację²⁸, oraz art. 16 ust. 2, który przewiduje możliwość ochrony prawnej przeciwko tego rodzaju ingerencji lub zamachom²⁹. Choć zaprezentowane powyżej regulacje prawne w momencie ich implementacji były możliwe do realizacji i egzekwowania, tak w dobie Internetu ich stosowanie jest mocno utrudnione, by nie powiedzieć – niemożliwe. Dochodzenie praw dzieci będących ofiarami sharentingu jest uwarunkowane zgodą rodziców, którzy (paradoksalnie) nie dość, że są sprawcami ujawniania informacji o dzieciach w Internecie, to dochodzenie praw dziecka jest często sprzeczne z ich interesem.

ZAKOŃCZENIE

Powyższa dyskusja pokazuje, że coraz częściej podejmowane są działania w celu ochrony prywatności dzieci w Internecie. Do tej pory nie ma jednak skutecznych regulacji prawnych, które dałyby jednoznaczna odpowiedź na to, czy rodzic może kształtować cyfrową tożsamość dziecka w obliczu anonimowej publiczności, a jeżeli tak, to w jakim zakresie. Pozostawienie tej kwestii wyłącznie moralności czy intuicji rodziców wydaje się niewystarczające, o czym świadczy tak powszechne zjawisko sharentingu.

Biorąc pod uwagę sprzeczne interesy rodziców i dzieci, należy zatem przyjąć podejście uwzględniające wyważone prawa, aby umożliwić nieletnim kontrolę nad tym, jakie dane osobowe na ich temat mogą być trwale ujawniane, a jednocześnie zapobiegać naruszaniu praw rodziców do wyrażania swoich poglądów na temat rodzicielstwa i kierowania wychowaniem swoich dzieci³⁰.

²⁸ Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526 ze zm.

²⁹ Ibidem.

³⁰ G.Y. Choi, J. Lewallen, 'Say Instagram, Kids!': Examining Sharenting and Children's Digital Representations on Instagram, „Howard Journal of Communications” 2018, Vol. 29, No. 2, s. 144-164; H.K. Hall, *Oversharenting: Is It Really Your Story to Tell?*, „UIC John Marshall Journal of Information Technology and Privacy Law” 2018, Vol. 33, No. 3, s. 121-123; S.B. Steinberg, *op. cit.*, s. 839, 842.

Jednakże nałożenie regulacji prawnych umożliwiających ograniczenie działania rodziców w sieci względem ich dzieci, np. poprzez dopuszczenie kontroli społecznej, może spowodować konflikt interesów – bo któż miałby zdecydować, że informacje zamieszczone przez rodziców w Internecie są szkodliwe dla dziecka? Należy podkreślić, że współcześni rodzice dorastali w erze boomu mediów społecznych, którymi zachłysnęła się większość użytkowników Internetu. Nagminnie korzystali też z portali społecznościowych, są więc niejako „zakodowani” na funkcjonowanie w sieci. Oczywiście nie tłumaczy to zachowania współczesnych rodziców, ale może jest przyczyną, iż nie uświadamiają sobie zagrożeń wynikających z sharentingu. A może chęć zysku jest tak ogromna, iż kładą na szalę dobro i bezpieczeństwo dziecka?

Dlatego istotne jest zaproponowanie alternatywy, która ograniczałaby ryzyko nadużyć związanych z sharentingiem, ale jednocześnie nie polegałaby na regulacjach prawnych względem rodziców. Rozsądnym rozwiązaniem wydaje się edukacja społeczeństwa związana ze świadomym poruszaniem się po meandrach wirtualnej rzeczywistości. I nie dotyczy to tylko rodziców, którzy są nadawcami treści, ale także odbiorców. Powszechna dezaprobata związana z upublicznianiem informacji o dzieciach z pewnością ograniczyłaby zapędy rodziców w tej materii. Wszak popyt czyni podaż.

Prawo do bycia zapomnianym odnosi się więc zarówno do dorosłych, jak i do dzieci. Dlatego dorastające ofiary sharentingu coraz częściej starają się dochodzić swoich praw i proszą rodziców o usunięcie swoich danych z Internetu. Godnym uwagi przykładem jest 14-letnia córka aktorki Gwyneth Paltrow – Apple Martin, która publicznie poskarżyła się na zdjęcie udostępnione przez jej matkę na Instagramie³¹. Coraz częściej pojawiają się też doniesienia o zakładanych sprawach sądowych, w których dzieci domagają się od rodziców usunięcia z Internetu ich cyfrowej przeszłości³².

³¹ Zob. A. Bailey, *Gwyneth Paltrow's Daughter Apple Martin Had the Sassiest Response to Her Mom's Photo*, Elle 25.03.2019, <https://www.elle.com/culture/celebrities/a26927304/gwyneth-paltrow-apple-martin-instagram-photo-comment/> (13.03.2023).

³² Zob. *Child Sues Parents for Posting „embarrassing” Baby Pictures on Social Media*, CBC, 25.07.2017, <https://www.cbc.ca/player/play/2696471444> (22.09.2023); A. May, *18-year-old Sues Parents for Posting Baby Pictures on Facebook*, USA Today,

W praktyce jednak dziecko znajduje się na zdecydowanie słabszej pozycji niż dorosły. Niewiele dzieci będzie dysponowało środkami finansowymi na wszczęcie postępowania sądowego przeciw rodzicom. Ponadto, zanim dziecko będzie mogło wszcząć takie postępowanie we własnym imieniu, musi wykazać, że posiada zdolność do czynności prawnych (w Polsce jest to ukończony 13. rok życia). Wymóg ten okaże się szczególnie trudny dla młodszych dzieci, u których na ogół zakłada się brak zdolności do czynności prawnych, a które w tej kwestii są reprezentowane przez rodziców. Jednocześnie tam, gdzie prywatność dziecka została naruszona właśnie przez rodziców, jego sytuacja prawna jest potencjalnie gorsza niż dziecka, którego prywatność została naruszona przez nieznanego.

BIBLIOGRAFIA

- Bailey A., *Gwyneth Paltrow's Daughter Apple Martin Had the Sassiest Response to Her Mom's Photo*, Elle, 25.03.2019, <https://www.elle.com/culture/celebrities/a26927304/gwyneth-paltrow-apple-martin-instagram-photo-comment/>.
- Brock G., *How 'Right To Be Forgotten' Puts Privacy and Free Speech on a Collision Course*, The Conversation, 18.11.2016, <https://theconversation.com/how-right-to-be-forgotten-puts-privacy-and-free-speech-on-a-collision-course-68997>.
- Brosch A., *Sharenting – Why Do Parents Violate Their Children's Privacy?*, „The New Educational Review” 2018, Vol. 54, No. 4, s. 75-85, <https://doi.org/10.15804/tner.2018.54.4.06>.
- Brosch A., *When the Child Is Born into the Internet: Sharenting as a Growing Trend among Parents on Facebook*, „The New Educational Review” 2016, Vol. 43, No. 1, s. 225-235, <https://doi.org/10.15804/tner.2016.43.1.19>.
- Bunn A., *The Curious Case of the Right to Be Forgotten*, „Computer Law and Security Review” 2015, Vol. 31, No. 3, s. 336-350, <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2015.03.006>.
- Choi G.Y., Lewallen J., *'Say Instagram, Kids!': Examining Sharenting and Children's Digital Representations on Instagram*, „Howard Journal of Communications” 2018, Vol. 29, No. 2, s. 144-164, <https://doi.org/10.1080/10646175.2017.1327380>.

<https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2016/09/16/18-year-old-sues-parents-posting-baby-pictures-facebook/90479402/> (10.03.2023).

- Demczuk A., „*Prawo do bycia zapomnianym*” jako szczególne prawo jednostki do kontroli informacji o sobie w społeczeństwie informacyjnym w kontekście RODO, „Zarządzanie i Finanse” 2018, t. 16, nr 4, cz. 2, s. 87-102.
- Douglas M., *Google Expands the ‘Right to Be Forgotten’, But Australia Doesn’t Need It*. The Conversation, 7.03.2016, <https://theconversation.com/google-expands-the-right-to-be-forgotten-but-australia-doesnt-need-it-54887>.
- Douglas M., *Questioning the Right to Be Forgotten*, „Alternative Law Journal” 2015, Vol. 40, No. 2, s. 109-112, <https://doi.org/10.1177/1037969X1504000210>.
- Durkin K.F., Bryant C.D., *Propagandizing Pederasty: A Thematic Analysis of Online Exculpatory Accounts of Unrepentant Pedophiles*, „Deviant Behavior” 1999, Vol. 20, No. 2, s. 103-127, <https://doi.org/10.1080/016396299266524>.
- Frosio G.F., *The Right to Be Forgotten: Much Ado About Nothing*, „Colorado Technology Law Journal” 2017, Vol. 15, No. 2, s. 307-336, <https://doi.org/10.2139/ssrn.3009153>.
- Grabalska W., Wielki R., *Czy dzieci powinny trafiać do sieci? Prawne i kryminologiczne aspekty zjawiska sharentingu*, „Prawo w Działaniu. Sprawy Karne” 2022, nr 49, s. 50-66, <https://doi.org/10.32041/pwd.4904>.
- Hall H.K., *Oversharenting: Is It Really Your Story to Tell?*, „UIC John Marshall Journal of Information Technology and Privacy Law” 2018, Vol. 33, No. 3, s. 121-141.
- Jenkins P., *Beyond Tolerance: Child Pornography on the Internet*, New York University Press, New York, NY 2001, <https://doi.org/10.18574/nyu/9780814743843.001.0001>.
- Keith B.E., Steinberg S., *Parental Sharing on the Internet: Child Privacy in the Age of Social Media and the Pediatrician’s Role*, „JAMA Pediatrics” 2017, Vol. 171, No. 5, s. 413-414, <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2016.5059>.
- Leckart S., *The Facebook-Free Baby*, The Wall Street Journal, 12.05.2012, <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577392041180138910>.
- Maltz Bovy P., *The Ethical Implications of Parents Writing about Their Kids*, The Atlantic, 15.01.2013, <http://www.theatlantic.com/sexes/archive/2013/01/the-ethical-implications-of-parents-writing-about-their-kids/267170/>.
- May A., *18-year-old Sues Parents for Posting Baby Pictures on Facebook*, USA Today, <https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2016/09/16/18-year-old-sues-parents-posting-baby-pictures-facebook/90479402/>.
- O’Keeffe G.S., Clarke-Pearson K., *The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families*, „Pediatrics” 2011, Vol. 127, No. 4, s. 800-804, <https://doi.org/10.1542/peds.2011-0054>.
- O’Neill J., *The Disturbing Facebook Trend of Stolen Kids Photos*, Yahoo Parenting, 3.03.2015, <https://www.yahoo.com/parenting/mom-my-son-was-digital-ly-kidnapped-what-112545291567.html>.
- Post R.C., *Data Privacy and Dignitary Privacy: Google Spain, the Right to Be Forgotten, and the Construction of the Public Sphere*, „Duke Law Journal” 2017-2018, No. 67, s. 981-1072, <https://doi.org/10.2139/ssrn.2953468>.

- Shmueli B., Blecher-Prigat A., *Privacy for Children*, „Columbia Human Rights Law Review” 2011, No. 42, s. 759-795.
- Steinberg S.B., *Sharenting: Children’s Privacy in the Age of Social Media*, „Emory Law Journal” 2017, Vol. 66, No 4, s. 839-884.
- Szpakowska A., *Przemoc seksualna wobec dzieci w cyberprzestrzeni*, „Parezja” 2019, nr 2, s. 65-76, <https://doi.org/10.15290/parezja.2019.12.05>.
- Wikariak S., *Prawo do bycia zapomnianym: Linki powinny znikac z wszystkich wyników wyszukiwania*, Dziennik Gazeta Prawna, 3.01.2018, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1095252,prawo-do-bycia-zapomnianym-internet-google.html>.

Akty prawne

- Case C-131/12, Google Spain v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), 2014 E.C.R 317.
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526 ze zm.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) – Dz.Urz. UE 2016, L 119/1.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 2020, poz. 1359.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 2020, poz. 1740 ze zm.
- Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2022, poz. 2140.

Źródła internetowe

- Kiki Świat, YouTube, <https://www.youtube.com/@KiKiSwiat>.
- Rodzina na polu, YouTube, <https://www.youtube.com/@rodzinaanapolu/videos>.
- Child Sues Parents for Posting „embarrassing” Baby Pictures on Social Media*, CBC, 25.07.2017, <https://www.cbc.ca/player/play/2696471444>.

ABSTRACT

*The Right to Be Forgotten in the Context of
Children's Image Creation in Social Media*

The article discusses how parents use social media and aims to pay attention to the social and significant problem of the excessive sharing of content concerning children, which is performed by parents, called 'sharenting'. The conceptualisation and classification of the phenomenon show how broad the problem is and how many perspectives one can use for its perception. Especially if we take into account a fact that 'sharenting', which violates children's privacy, remains in conflict with parents' rights to direct the upbringing of their children and to express their own opinions. Despite the European Union's implementation of legal regulations ensuring the right to be forgotten for all members, which enables the submission of an application to Google.com concerning the removal of data, it is impossible to enforce this law, especially in the case of children.

Keywords: social media, right to be forgotten, sharenting, RODO

Rzeczywistość hybrydalna połączonych dwóch wymiarów: realnego i wirtualnego niesie ze sobą potrzeby nowych prądów i idei wychowawczych. Coraz szybszy postęp techniki dokonuje zmian w zakresie wiedzy i umiejętności wymaganych w przeistaczającym świecie. Zrozumienie ich charakteru, uwrażliwienie na różnorodność perspektyw, gotowość do podejmowania dialogu i zwrotów w myśleniu mogą być podstawą transformacji procesów wychowawczych nakierowanych na rozwój jednostek i społeczeństw. Potrzeba ta w epoce progresu technologii, a jeszcze bardziej w epoce sztucznej inteligencji, wydaje się istotniejsza niż we wcześniejszych okresach rozwoju cywilizacyjnego. Szybkość zachodzących zmian wymusza pilne refleksje nad współczesnym wychowaniem. Nowo tworzone programy czy całe modele wychowawcze muszą przygotowywać do życia w świecie odmiennych niż dotychczas interakcji człowieka z techniką. Jednocześnie powinny uwrażliwiać na wyzwania i zagrożenia, jakie one generują. To niezmiernie trudne zagadnienie, ale i zarazem wyzwanie, którego sednem jest stworzenie takiego systemu wychowawczego, którego aktualności nie zmieni bieżąca i przyszła transformacja świata.

<https://akademicka.pl>

